

EVIDENSBASERAD PRAKTIK INOM SOCIALTJÄNSTEN

Förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården

BILAGA 3. REDOVISNING AV 2016-ÅRS ARBETE

Innehåll

Summering och slutsatser	3
Bakgrund och sammanhang.....	4
Föräldrastödssatsningen 2011-2016.....	4
Intern samverkan inom socialtjänsten som fortsatt utvecklingsarbete.....	4
Underlag för redovisningen av 2016 års arbete.....	5
Mall för länens rapporter	5
Regionalt utvecklingsarbete och processledare	6
Det regionala utvecklingsarbetet.....	6
11 län deltar i det regionala utvecklingsarbetet.....	6
Förstärkt barn- och föräldrastöd prioriterat i en handfull län	6
Processledare och utvecklingsledare.....	7
Ett varierat antal kommuner deltar i utvecklingsarbetet	7
Samverkan med andra utvecklingsarbeten.....	7
Arbetet med de prioriterade frågorna	9
Utbildningar	9
Utvecklingsprojekt	10
Nätverksträffar	11
Konferenser	11
Övriga aktiviteter	11
Framtida planering	12
Länens planer.....	12
Nationell samordning.....	12
Kontaktuppgifter	13

Summering och slutsatser

Utvecklingsarbetet Förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården, här benämnt Föräldrastödssatsningen, bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Mellan 2011 och 2014 var arbetet en del av Kunskap till Praktik som var en överenskommelse mellan regeringen och SKL om utveckling av missbruks- och beroendevården. Sedan 2015 har Föräldrastödssatsningen ingått som en del i överenskommelsen om stöd till evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. År 2016 är sista året för överenskommelsen.

Under 2016 har 11 län medverkat i utvecklingsarbetet, det är en minskning med fem län jämfört med föregående år. Av dessa län är det 5-6 som har prioriterat området, för övriga län handlar det mest om att området bevakas av utvecklingsledarna inom barn- och unga respektive missbruks- och beroendevården. Några län har en person fast anställd för att arbeta med frågan som en del av missbruksområdet. I andra län ingår arbetet med Föräldrastöd som en mindre del i tjänsten som utvecklingsledare inom BoU respektive Missbruk, eller annan fast personal. Kommunerna har deltagit i varierande utsträckning.

Målsättningen med utvecklingsarbetet är att uppmärksamma familjeperspektivet i arbetet inom socialtjänstens vuxen- och barn- och unga enheter, men även inom hälso- och sjukvården.

En prioriterad fråga är ökad kunskap hos personal inom missbruks- och beroendevård om barns och föräldrars behov av stöd när föräldern har ett missbruk av alkohol eller narkotika. Av rapporterna framgår att många av länen arbetat med att *utbilda i "Att stärka barn- och föräldraperspektivet vid missbruk och beroende"*. Det bygger på en fördjupningsutbildning som SKL tagit fram tillsammans med en expertgrupp, materialet reviderat 2015/2016. SKL gav sedan Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i uppdrag att utbilda utbildare. Utbildningar i BRA-samtal och Föra-barnen-på-tal är också vanligt förekommande utbildningar.

När arbetet inte längre är ett specifikt utpekat utvecklingsområde är det viktigt att fortsätta arbeta för att integrera barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården respektive den sociala barn- och ungdomsvården.

Det finns ett fortsatt behov av nationellt stöd för bland annat samordning och framtagande av kunskapsstöd. Det handlar exempelvis om förvaltning av utbildningsmaterial och att ta fortsatt ansvar för att uppdatera och kvalitetssäkra utbildningen av utbildare när CAN:s uppdrag är slut. Det finns ett ständigt behov av att utbilda utbildare.

Bakgrund och sammanhang

Föräldrastödssatsningen 2011-2016

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) träffade 2011 en överenskommelse med regeringen om att förstärka barn - och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården, i fortsättningen benämnd Föräldrastödssatsningen. Regeringen har under fyra år (2011–2014) avsatt 12 miljoner kronor per år för att SKL ska kunna stödja huvudmännen i att utveckla dessa insatser. År 2015 blev satsningen en del av överenskommelsen ”Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område” och länen fick själva möjlighet att prioritera mellan olika utvecklingsområden, men med minskade medel. År 2016 är sista året för överenskommelsen om stöd till evidensbaserad praktik.

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har parallellt haft ett regeringsuppdrag att utveckla insatser för barn som anhöriga. Socialstyrelsens huvuduppdrag var att genomföra lagstiftningen som ålägger hälso- och sjukvården att beakta barns behov av information, råd och stöd, 2g § HSL, det vill säga barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning. I Socialstyrelsens uppdrag ingick också att tillsätta en styrgrupp i vilken Folkhälsomyndigheten och SKL deltagit för samordning av det nationella utvecklingsarbetet. Den samlade satsningen utgår från ANDT-strategin som riksdagen antog den 30 mars 2011. Strategin gällde till och med 2015.

Intern samverkan inom socialtjänsten som fortsatt utvecklingsarbete

Inledningsvis var föräldrastödssatsningen helt inriktad på missbruks- och beroendevård. Men år 2013 påbörjades ett samarbetsprojekt mellan BoU-satsningen och tidigare Kunskap till Praktik, om förbättrad intern samverkan mellan socialtjänstens barn- och ungdomsvård respektive missbruks- och beroendevård. Grunden till det var att processledare i samband med implementering av nya rutiner uppmärksammade att förbättrad intern samordning inom socialtjänsten är en förutsättning för att barn och föräldrar ska få adekvat stöd.

Underlag för redovisningen av 2016 års arbete

Denna rapport omfattar en beskrivning av utvecklingsarbetet 2016, och bygger på de redovisningar som länen skickat in i februari 2017.

Redovisningen bygger på vad länen faktiskt har valt att redovisa utifrån frågorna i mallen nedan.

Mall för länens rapporter

Hösten 2016 sändes 8 frågor ut till länen. Frågorna tydliggjorde vad länen förväntades återrapportera till SKL. Följande frågor skickades ut:

1. Arbetar ni på regional nivå med utvecklingsarbete inom verksamhetsområdet stöd till förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården?
2. Finns det prioritering och egen permanent finansiering av detta verksamhetsområde i den regionala samverkans- och stödstrukturen?
3. Finns det utvecklingsledare för verksamhetsområdet? I vilken omfattning? Har de fasta eller tillfälliga anställningar? Om tillfälliga – hur långt sträcker de sig?
4. Beskriv era prioriterade områden och huvudsakliga aktiviteter för utvecklingsarbetet under 2016.
5. Beskriv samverkan med andra utvecklingsarbeten av relevans för satsningen?
6. Hur stor del av kommunerna i ert län/region har deltagit i utvecklingsarbetet? Har hälso- och sjukvården varit med? Har andra aktörer medverkat, exempelvis skola eller privata utförare. Beskriv hur.
7. Beskriv kort era eventuella planer för det framtida regionala stödet inom verksamhetsområdet stöd till förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården.
8. Övrigt ni vill berätta för SKL.

Regionalt utvecklingsarbete och processledare

Satsningen är benämnd som ”stöd till förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården” I denna rapport benämnd *föräldrastöd-satsningen*.

Det regionala utvecklingsarbetet

I flera län har man tagit fram länsövergripande planer för arbetet inom missbruks- och beroendevården där föräldrastöd eller barn som anhöriga är prioriterade.

I **Dalarna** ingår det i regionala utvecklingsarbetet som en del av handlingsplanen för barn- och unga området respektive missbruk- och beroendevården. En regional plan är framtagen för **Västra Götaland**, där barn som anhöriga är en fokusgrupp. I **Region Jönköping** finns en regional handlingsplan för 2017 och i **Region Gävleborg** en länsövergripande plan för 2016.

I nästan alla rapporter beskrivs olika slags regionala utbildningsinsatser; **Fyrbodalen, Region Halland, Kalmar län, Region Uppsala** och **Västernorrland. Region Kronoberg** har under 2016 ansvarat och samordnat utbildningsinsatser inom verksamhetsområdet för länets kommuner och berörda enheter inom Region Kronoberg.

”Vi har en regional samverkan i kompetens- och utbildningsfrågor där vi planerar gemensamma aktiviteter och strategier” (Västernorrland).

Sörmland och **Västerbotten** har bevakat området och deltagit i nationella träffar.

11 län deltar i det regionala utvecklingsarbetet

Det är 11 län som lämnat in redovisningar av regionalt utvecklingsarbetet, vilket är en minskning med 5 kommuner, jämfört med förra året, då 16 län deltog i utvecklingsarbetet. Följande län har lämnat in redovisningar: **Dalarna, Region Gävleborg, Region Halland, Region Jönköping, Kalmar län, Region Kronoberg, Sörmland, Region Uppsala, Västerbotten, Västernorrland och Västra Götaland – Fyrbodalen och Skaraborg.**

Region Gotland skriver att man arbetat med verksamhetsnära förbättringsarbete på området, men inte med stöd av sin regionala samverkans- och stödstruktur.

Blekinge har inte haft utvecklings- eller processledare inom området, utan utvecklingsledarna inom BoU har tidigare gått CAN-utbildningen följt utvecklingen.

Förstärkt barn- och föräldrastöd prioriterat i en handfull län

I fem län finns en beslutad prioritering om regionalt utvecklingsarbete av missbruk och beroende där förstärkt barn och föräldrastöd är en del; **Region Halland, Region Kronoberg** och **Västernorrland. I Region Jönköping** ingår förstärkt barn- och föräldraperspektiv i en regional handlingsplan, även för 2017.

I **Kalmar län** ingår arbetet med Förstärkt barn-och föräldrastöd som en del i arbetet inom missbruk och beroende samt barn och unga. I övriga län finns inte någon specifik prioritering, dock finns ofta en allmän kompetens på regionen eller vid FoU-enheterna.

Processledare och utvecklingsledare

Det finns stora variationer i hur de 11 länen valt att bemanna arbetet med föräldrastöd.

Dalarna, Region Halland, Region Kronoberg och Västernorrland har en person tillsvidareanställd för att som en del av sin tjänst arbeta med det förstärkta barn-och föräldraperspektivet, på den andra delen ofta missbruksområdet. I **Västernorrland** har länet utbildningsledare – som ingår i den regionala stödstrukturen – knutits till satsningen.

I **Region Jönköping** har en utvecklingsledare på 50 procent och en forskare på 30 procent, till och med 2017.

I några län ingår arbetet med Förstärkt barn och föräldraperspektiv som en liten del i tjänsten som utvecklingsledare inom BoU respektive Missbruk, Psykisk hälsa m.m. (**Kalmar län, Region Uppsala, Västerbotten, Västra Götaland/Skaraborg, Fyrbodal**)

Ett varierat antal kommuner deltar i utvecklingsarbetet

Kommunerna beskrivs har deltagit i varierande grad och i vissa län har kommuner deltagit.

”Alla kommuner har deltagit och hälso-och sjukvården har deltagit via representanter i vårt samverkansnätverk” (Västernorrland).

”7 av 15 kommuner har arbetat med området sedan satsningen startade. De har använt SKL:s utbildningsmaterial lokalt anpassat där några valt att bjuda med samverkanspartner och andra inte. Målet för året var att erbjuda stöd till flera kommuner som önskade påbörja ett arbete, men hittills har bara ”gamla” kommuner gjort nya utbildningsomgångar med det reviderade materialet” (Dalarna).

”Ingen efterfrågan har inkommit från kommunerna. Dock bör påpekas att flera av länets kommuner har verksamheter som uppmärksammar barnen” (Sörmland).

Samverkan med andra utvecklingsarbeten

Merparten av rapporterna beskriver samverkan med BoU-satsningen och arbete som sker inom ramen för Missbruk och beroende. Och i flera län har samverkan handlat om att integrera arbetet i annat pågående utvecklingsarbete.

”Samverkan har sträckt sig till att arbetet med barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevård fått vara en del av utvecklingsledarnas totala uppdrag inom Barn- och unga samt Missbruk och beroende” (Västerbotten).

”Eftersom samtliga utvecklingsledare kopplade till överenskommelsen om stöd till EPB har fasta anställningar och tillhör samma enhet på Region Kronoberg så finns transparens och samverkan mellan uppdragen” (Region Kronoberg).

I flera av rapporterna beskrivs dessutom samverkan med länsstyrelserna i arbetet med våld i nära relationer och ANDT-strategin samt utvecklingsarbetet kring psykisk hälsa, exempelvis arbetet via ungdomsmottagningarna.

I **Region Halland** pågår en samverkan med Nykterhetsrörelsens bildningsförbund och Brukarrådet för missbruk och beroende

I **Dalarna** är intentionen att lyfta barn-och föräldraperspektivet i alla pågående processer där det kan behövas, exempelvis i LOB-arbetet, psykisk hälsa etc.

Arbetet med de prioriterade frågorna

Rapporterna från länen beskriver olika utbildningsinsatser. De som omnämns är främst:

- *BRA-samtal* är en modell för att erbjuda information, råd och stöd med utgångspunkt i barnets rättigheter. BRA är en modell som riktar sig till barn 7-18 år och deras föräldrar. Modellen ska hjälpa personal inom hälso- och sjukvården att förverkliga intentionerna i 2 g § HSL intentioner. www.allmannabarnhuset.se
- *Föra barn på tal* är en modell som har sin grund i förståelsen av hur den psykiska ohälsan påverkar föräldraskapet och barnen, samt kunskapen om hur viktigt det är att föräldern kan stödja barnets och tonåringens utveckling. Syftet med metoden är att stärka föräldraskapet och stödja barnens utveckling. www.anhoriga.se
- *Beardslees familjeintervention* Insatsen vänder sig till familjer där en förälder lider av depression. Syftet är att få familjen att fungera bättre och att förebygga depression hos barnen. Målgrupp: familjer med barn (8–15 år) där en förälder behandlas för depression. www.socialstyrelsen.se

Vidare framgår att länen arbetat med att *utbilda i "Att stärka barn- och föräldraperspektivet vid missbruk och beroende"*. Det bygger på en fördjupningsutbildning som SKL tagit fram tillsammans med en expertgrupp, materialet reviderat 2015/2016. SKL gav sedan Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i uppdrag att utbilda utbildare.

Utbildningar

Flera län har genomfört olika utbildningar och nedan redovisas dessa

Region Kronoberg

- Breddutbildning i *Föra Barn på tal* har genomförts på avdelningen för missbruksvård Växjö kommun (50-tal deltagare).
- Utbildning i *Att stärka barn- och föräldraperspektivet vid missbruk och beroende* för medarbetare från två av länets åtta kommuner samt medarbetare från Rättspsykiatri Region Kronoberg (20-tal deltagare). Inbjudan gick ut till samtliga kommuner i länet.
- Utbildning i *BRA-samtal* för medarbetare från tre av länets åtta kommuner (15 deltagare). Inbjudan gick ut till samtliga kommuner i länet
- *Utbildning av utbildare i BRA-samtal* i regi av Allmänna Barnhuset (fem deltagare).
- Gemensam träff mellan chefer från länets missbruks- och beroendevård, projektledare Allmänna Barnhuset och forskare gällande pågående implementeringsforskning på metoden BRA-samtal.
- Utbildning av utbildare i *Förstärkt barn- och föräldraperspektiv* via CAN

Region Halland

En utbildningssatsning inom Individ och familj har under 2016 genomförts i samverkan med programområde Barn, unga och familj. Syftet är att stärka barn- och föräldraperspektivet hos de som i sitt arbete möter familjer där det förekommer missbruk. Målgrupp är i första hand de som arbetar inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Utifrån lokala förutsättningar har även fler verksamheter deltagit. Programmet har genomförts i varje kommun för sig med som högst 60 personer under två heldagar (å 6 timmar) samt fyra halvdagar (å 3,5 timmar) per kommun. Efter varje genomförd utbildningsdag fick samtliga deltagare en dokumentation från dagen som uppdragstagaren. Utbildningen omfattar teaterföreställning, föreläsningar, filmer, processledning, dokumentation efter varje träff, konkreta handlingsplaner, grupparbeten, diskussioner, ta fram konkreta förslag på verksamhetsförbättringar samt fatta beslut. Utbildningen uppmuntrar till samverkan både inom Individ- och familjeomsorgen och med samverkanspartners.

Region Uppsala

Under 2016 har det bedrivits en uppskattad fyra dagarsutbildning, *Stärkt barn-, föräldra- och familjeperspektiv inom missbruks- och beroendevård*. Kursen har haft 45 deltagare från socialtjänstens missbruksvård/socialpsykiatri och socialtjänstens område för barn och unga respektive personal från landstingets beroendevård, neuropsykiatri och psykiatri. Önskemål finns om en fortsättning för 2017. Tidigare års regionala utvecklingsarbete inom området har bland annat resulterat i lokala utvecklingsarbeten inom kommunernas socialtjänst, bl.a. SOFIA-modellen i Uppsala, som handlar om gemensamt arbete mellan BoU och missbruk, synsätt i familjer med missbruk.

Västernorrland

Utbildning av utbildarutbildning i *Förstärkt föräldra- och barnperspektiv* via CAN. Utformningen av utbildningen läggs upp i dialog i befintliga nätverk, tillsammans med brukarråd. Utbildningen ingår i länets baskurs för området missbruk.

Utvecklingsprojekt

I **Region Jönköping** län startade under 2015 ett projekt inom samma område, FIFA (Förebyggande Insatser i Familjer med missbruk). Arbetet inom FIFA vänder sig till länets kommuner och syftet är att implementera ett familjeorienterat arbetssätt inom missbruksvården i samverkan med barn- och ungdomsvården.

Under 2016 har en rad aktiviteter genomförts:

- Personalens erfarenheter fångats upp via workshops i tvärgrupper.
- Brukare och familjers erfarenheter tagits tillvara.
- Gemensamma utvecklingsområden har identifierats av personal och brukare/familjer i gemensamma diskussionsgrupper.
- En utbildningstrappa har tagits fram och utbildningar har genomförts i: Förstärkt barn- och föräldraperspektiv
- Barn i familj med missbruk och vilka symtom är tecken på att barn far illa (Frid Hansen, psykolog, Norge)
- BRA-samtal (barns rätt som anhöriga)

- ACRA (Adolescent Community Reinforcement Approach), behandlingsmetod för unga med missbruk
- CRAFT (Community Reinforcement Approach Family Treatment), behandlingsmetod för anhöriga till person med missbruk
- Baskunskap missbruk

Utvecklingsledaren i **Kalmar län** har deltagit i CAN-utbildningen till utbildare och deltagit på återträffar med dessa. En enkät har skickats ut till alla kommuner med frågor om hur man arbetar familjeorienterat i familjer med missbruk och vilket stöd som ev. efterfrågas. Arbetet med att stödja kommunerna i ett familjeorienterat arbetssätt ingår i båda utvecklingsområdenas måldokument. I samband med en temadag inom barn och unga informerades Socialstyrelsen om familjeorienterat arbetssätt. Till hösten planerar man en fortsättning med en inspirationsdag på samma tema.

Nätverksträffar

I **Dalarna** har utvecklingsledarna under våren och hösten anordnat återträffar med de sex kommuner som deltog aktivt under arbetet med att utveckla samverkan mellan barn respektive missbruksenheter. De jobbar alla vidare med att utveckla verksamheten på olika sätt och uppskattar att få träffas för ”boost”. Några har påbörjat att ta fram nya familjeorienterade insatser och nya föräldrastödsinsatser.

I **Region Kronoberg** har olika nätverksträffar genomförts. Nätverket består av utbildare i följande metoder: BRA-samtal, Föra barn på tal, Beardslee familjeintervention, Att stärka barn- och föräldraperspektivet, ASI, ADAD.

Konferenser

I **Västra Götaland** har en konferens genomförts för att sprida missbruksriktlinjerna. Det var ett samarrangemang mellan kommunalförbunden, Region VG och länsstyrelsen. Nästa år planeras konferenser på tema ”Samsjuklighet” och ”Att vara anhörig till någon med beroende”.

I **Region Kronoberg** genomfördes en konferens/inspirationsdag ”Missbruk i familjen – hur ger vi nästa generation bättre förutsättningar?” med deltagare från samtliga kommuner och Region Kronoberg (ca 120 deltagare). Dagen var uppdelad i två delar där den ena delen innehöll metodhandledning i BRA-samtal, Föra barn på tal, Beardslee familjeintervention samt presentation av metoden Funktionell familjeterapi (FFT) – cannabis, metoden är utvecklad i Uppsala. Den andra delen innehöll föreläsning om implementering samt föreläsning om projektet Samordnat stöd till barn och föräldrar i familjer med missbruk 2013–2014 (föreläsare Karin Alexanderson, Uppsala universitet). För övrigt medverkade Olivia Trygg från Trygga Barnen samt Susanna Alakoski. Dagen avslutades med en paneldiskussion.

Övriga aktiviteter

Region Gävleborg har också arbetat med utveckling av LOB-omhändertagandet där ett särskilt fokus på målgruppen har bidragit till att polisen alltid ska ställa frågor om föräldraskapet och hemmavarande barn.

Sörmland har spridit information till samtliga IFO-chefer om aktuellt på nationell nivå, information via webb.

Västerbotten skriver att de försöker hålla sig à jour med det nationella arbetet inom området under 2016 med förhoppning om att kunna plocka upp arbetet när det efterfrågas av länets kommuner.

Framtida planering

Länens planer

Flera län skriver att det är viktigt att erbjuda kommunerna stöd i ett familjeorienterat arbetssätt. Det vill säga att bygga in arbetet i den regionala samverkans – och stödstrukturen, och att det ska vara en del i samverkan mellan utvecklingsledare för barn respektive missbruk. Fortsatt samverkansarbete med andra berörda parter, och att vara ett stöd i det lokala utvecklingsarbetet är också något som nämns i flera rapporter.

Några län rapporterar mer konkret om vad de kommer att planera för framöver.

”Uppföljningsdagar är planerade för varje kommun under 2017 samt en gemensam utbildningsdag med Frid Hansen med fokus på familjeperspektiv inom missbruks- och beroendevården. Därefter planeras en särskild träff med chefer för planering och samordning av det fortsatta utvecklingsarbetet” (Region Halland).

”Gällande FIFA-projektet planeras för hur framtagna arbetssätt och rutiner ska bibehållas och vi planerar för fortsatta studier av kommunernas arbete” (Region Jönköping).

För att kunna fortsätta med utbildningar, som nämns i flera rapporter, krävs också att det fortsätter att utbildas utbildare.

”Information och erbjudande om fördjupningskursen ges i olika sammanhang, dock kommer det krävas fler utbildare om genomförande av utbildningar blir aktuellt” (Kalmar län).

”Önskemål finns om kontinuerliga kurser med Stärkt barn-, föräldra-, och familjeperspektiv. Likaså att tillskapa ett regionalt nätverk för erfarenhetsutbyte och lärande med personal från såväl socialtjänst som hälso- och sjukvård inom områdena missbruk och beroende samt barn och unga” (Region Uppsala).

Nationell samordning

Ett par län efterfrågar en tydlighet i vem som kommer att förvalta och driva satsningen på nationell nivå när det gäller utbildningsmaterial samt att ta fortsatt ansvar för att uppdatera och kvalitetssäkra utbildningen när CAN:s uppdrag är slut. Även fler tillfälle för att utbilda utbildare är något som efterfrågas.

Det lyfts även fram att det är viktigt att detta är ett fortsatt prioriterat område för att främja och förebygga att barn och familjer far illa.

Kontaktuppgifter

På SKL:s hemsidor finns kontaktuppgifter till kontaktpersoner i länen inom missbruks- och beroendevården samt till utvecklingsledarna i BoU-satsningen.

[Kontaktpersoner hos SKL och i respektive län inom missbruk- och beroendevård](#)

[Kontakt regionala utvecklingsledare i länen, social omsorg och stöd](#)

Förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården

Redovisning av 2016 års arbete

Det regionala utvecklingsarbetet inom missbruks- och beroendevården bygger på en överenskommelse mellan regeringen och SKL. Satsningen handlar om att stödja utvecklingen av ett familjeperspektiv i arbetet med missbruk- och beroendeproblematik. I och med år 2016 är satsningen, som pågått i fem år, slut.

I den här rapporten beskrivs 2016 års arbete i de 11 län som deltagit i utvecklingsarbetet. Flera län efterfrågar fortsatt nationellt stöd genom de utbildningar som CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) ansvarat för och förvaltning utbildningsmaterialet ”Att stärka barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården”

Upplysningar om innehållet
Kjerstin Bergman, kjerstin.bergman@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2017
ISBN: 978-91-7585-472-4

Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se. ISBN: 978-91-7585-472-4